

Лідія Рапіна,
науковий співробітник відділу української жестової мови
E-mail: lida_rapina@ukr.net
ORCID ID orcid.org/0000-0001-5587-3376

Lidiia Rapina,
Researcher of the Ukrainian Sign Language Department

Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України,
Київ, Україна
вул. М. Берлінського 9, Київ, 04060, Україна

Mykola Yarmachenko Institute of Special Pedagogy and Psychology
of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
9 M. Berlinskogo str., Kyiv, 04060, Ukraine

Стратегічні орієнтири та інноваційні практики утвердження української національної ідентичності в умовах воєнного стану

3 квітня 2025 року відбувся методологічний семінар Національної академії педагогічних наук України «Стратегічні орієнтири та інноваційні практики утвердження української національної ідентичності в умовах воєнного стану».

Захід, присвячений актуальній проблематиці в умовах героїчного протистояння українського народу російській військовій агресії, об'єднав учених НАПН України, представників Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту, Міністерства молоді та спорту України, Міністерства оборони України, провідних науковців, представників громадянського суспільства, преси, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти, а також усіх небайдужих до майбутнього країни.

Семінар відкрив президент НАПН України, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України **Василь Кремень**, який у мотиваційній промові акцентував увагу на особливостях перебігу регіональних і світових подій. Василь Кремень наголосив, що глобалізацію часто хибно сприймають як процес винятково зближення націй і народів, створення єдиного економічного простору та інформаційного поля. Проте її наслідком також є перетворення регіональних суперечностей на глобальні, набуття цими суперечностями всесвітнього масштабу. В таких умовах кожна держава, яка прагне бути конкурентоспроможною, повинна консолідувати націю, формувати спільне бачення національних інтересів і бути здатною їх захищати. Україна отримала незалежність у 1991 році, не пройшовши повного процесу національного утвердження, змушена була надолужувати в умовах складних трансформацій. Саме слабкість національної ідентичності на окремих територіях стала живильним середовищем для російської агресії, що почалася з Криму та Донбасу. На завершення президент НАПН України зазначив: «Маємо усвідомити: ми – нація, яка будує свою ідентичність на самоповазі й повазі до інших, на відміну від російського агресора, який базує свою ідеологію на протиставленні себе іншим народам. Героїчний спротив українського народу – це національний скарб, що має стати платформою для майбутнього українства. Ми повинні зберегти й передати пам'ять про цю війну, закарбувати подвиги наших героїв як частину національного коду. Адже саме на цій пам'яті, на цьому досвіді формується нове українство і нова держава. У цьому процесі надзвичайно важливою є діяльність освітян і науковців, які покликані формувати національну свідомість, зберігати історичну пам'ять та передавати національні цінності наступним поколінням».

Модератором методологічного семінару виступила академік-секретар Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН

України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України **Світлана Сисоєва**.

Доповідачі пленарного засідання:

- **Василь Мокан** – заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту, голова підкомітету з питань національно-патріотичного виховання, кандидат політичних наук;
- **Іван Бех** – директор Інституту проблем виховання НАПН України, доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України;
- **Наталія Гонтаренко** – в.о. начальника управління утвердження української національної та громадянської ідентичності Міністерства молоді та спорту України;
- **Максим Балащенко** – заступник начальника Управління військово-патріотичного виховання Управління гуманітарного забезпечення Міністерства оборони України, кандидат юридичних наук, капітан;
- **Олена Караман** – ректор Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України;
- **Інна Червінська** – професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, завідувач творчої навчально-наукової лабораторії «Гірська школа українських Карпат», доктор педагогічних наук, професор;
- **Богдана Сенченко** – заступник директора з навчально-виховної роботи ліцею «Домінанта», м. Київ;
- **Мирослава Вовк** – завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України;

- **Петро Кендзьор** – керівник освітніх проєктів Асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба», доктор педагогічних наук;
- **Катерина Журба** – завідувач відділу національно-патріотичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

У прикінцевому слові перший віцепрезидент Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України **Володимир Луговий** зазначив, що семінар пройшов у надзвичайно творчій і натхненній атмосфері. Це стало можливим завдяки широкому представництву учасників як в офлайн-, так і в онлайн-форматі, а також участі фахівців різних освітніх рівнів і сфер професійної діяльності, які працюють над утвердженням української національної ідентичності. Зауважив, що під час семінару озвучено відповіді на стратегічні питання, закладені в тематиці заходу, зокрема щодо стратегічних орієнтирів, інноваційних практик та зміцнення національної ідентичності в умовах воєнного стану.

Володимир Луговий наголосив, що за результатами методологічного семінару буде напрацьовано ґрунтовний матеріал, який сприятиме вдосконаленню політики у сфері утвердження української національної ідентичності та стане потужним імпульсом для впровадження нових підходів у вихованні й освіті.

Після пленарного засідання дискусії було продовжено на секційних засіданнях, присвячених таким напрямам:

- Екзистенційні виклики національній освіті: стратегії та концептуальні засади формування української національної ідентичності;
- Утвердження української національної ідентичності засобами культури і мови: педагогічні практики;
- Історична пам'ять та її роль у формуванні української національної ідентичності;

- Молодіжні рухи та волонтерство у зміцненні української національної ідентичності;
- Вплив медіа та соцмереж на національну ідентичність молоді;
- Українська національна ідентичність і полікультурність: виклики сучасній освіті.

Семінар став важливим майданчиком для обговорення стратегічних орієнтирів у зміцненні української національної ідентичності та пошуку ефективних інноваційних підходів у цій сфері.